

BIODIVERSITEITSBELEID

GEMEENTE MEIERIJSTAD
2022-2030

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	3
1. Inleiding	4
1.1. Aanleiding	4
1.2. Definitie	4
1.3. Doelstelling	4
1.4. Leeswijzer	5
2. Visie en ambitie	6
2.1. Visie	6
2.2. Ambitie	6
2.3. Strategie	6
3. Aanpak/ proces	7
3.1. Afbakening/kaders	7
3.2. Proces om te komen tot biodiversiteitsbeleid	7
3.3. Raakvlakken bestaand beleid	8
4. Gebiedstypen en huidige natuurwaarden	12
4.1. Gebiedstypen	12
4.2. Huidige natuurwaarden	14
5. Speerpunten biodiversiteit	15
5.1. Speerpunt 1: Behoud, verbetering en beheer van gemeentelijk groen	15
5.2. Speerpunt 2: Versterken groenblauw netwerk	18
5.3. Speerpunt 3: Natuurinclusief bouwen	20
5.4. Speerpunt 4: Natuurinclusieve landbouw	22
5.5. Speerpunt 5: Duurzame en klimaatadaptieve maatregelen	24
5.6. Speerpunt 6: Vergroening particulier terrein	26
6. Monitoring	28
6.1. Monitoring specifieke soorten	28
6.2. Monitoring van leefgebieden	28
6.3. Monitoring per speerpunt	28
Bijlage 1 - Detailomschrijving gebiedstypen	29
Bijlage 2 - Monitoring per gebiedstype	30
Bijlage 3 - Toelichting Wet Natuurbescherming	34
Bijlage 4 - Biodiversiteitsmeting	39
Bijlage 5 - Resultaat enquête biodiversiteit	40

VOORWOORD

Biodiversiteit is van levensbelang. De verscheidenheid van het leven op aarde, maakt onze planeet bewoonbaar; Voor mens, dier en plant. Wij hebben belang bij het behoud van biodiversiteit, want wij danken ons voedsel, water en gezondheid voor een groot gedeelte aan biodiversiteit. De natuur is voor ons van onschatbare waarde en toch staat deze onder druk. Verschillende onderzoeken toonden dat de afgelopen jaren aan. De effecten van klimaatverandering laten zien dat het anders moet. Maar het behoud van de natuur en biodiversiteit is geen vanzelfsprekendheid. We moeten duidelijke keuzes maken om de biodiversiteit te behouden en waar mogelijk te versterken. Dit biodiversiteitsbeleid draagt daaraan bij.

Het is belangrijk dat de biodiversiteit niet nog verder achteruitloopt en dus minimaal gelijk blijft. Dat staat ook zo opgenomen in het coalitieakkoord 2022 - 2026. En waar het kan verbeteren we de biodiversiteit... Dat kunnen we alleen bereiken als we versterking van biodiversiteit als uitgangspunt nemen. En ook bij keuzes op andere beleidsterreinen het leidend principe laten zijn. Biodiversiteit is immers een ecosysteem en dat stopt niet bij een bepaald beleidsveld. Daarom gaan we uit van 6 speerpunten in ons beleid die elkaar onderling versterken.

Biodiversiteit vraagt om een integrale benadering en heeft de kracht van samen nodig. Samen de schouders eronder zetten. En samen eraan werken om Meierijstad biodiverser en daarmee mooier, sterker en gezonder te maken. Voor deze én toekomstige generaties.

Jan van Burgsteden,
Wethouder Ruimtelijke ordening en Infrastructuur.

1. INLEIDING

1.1. AANLEIDING

Een goed werkend ecosysteem is van levensbelang. En ons wereldwijde ecosysteem staat flink onder druk. Verschillende grote en gerenommeerde instituten luiden de noodklok over het verlies aan biodiversiteit. Soorten verdwijnen, waardoor onze voedselvoorziening in gevaar komt en ziekten en plagen zich kunnen verspreiden. Oorzaken hiervan zijn onder andere klimaatverandering, intensivering van grondgebruik, stikstofdepositie, vervuiling en het verdwijnen van leefgebieden. In bepaalde natuurgebieden zijn al tekenen van herstel zichtbaar, maar over het algemeen zien we nog steeds een daling van biodiversiteit.

Daarom wil de gemeente Meierijstad zich inzetten om dit proces te stoppen, en de biodiversiteit te behouden en vergroten. In dit beleidsplan staan onze ambities voor de komende jaren. Met het bijbehorende uitvoeringsprogramma werken we actief naar behoud en waar mogelijk versterking van biodiversiteit in Meierijstad.

1.2. DEFINITIE

Hoe definiëren we 'biodiversiteit'? Wageningen Universiteit omschrijft het als volgt: "Biodiversiteit is kortweg de verscheidenheid aan leven in een bepaald gebied - van een waterdruppel tot een compleet bos of zelfs de aarde als geheel. Biodiversiteit omvat alle soorten planten, dieren en micro-organismen, maar ook de enorme genetische variatie binnen die soorten en de variatie aan ecosystemen waar ze deel van uitmaken, van moerassen tot woestijnen. Het gaat dus lang niet alleen over bloemen, bomen en aalbare beesten. Het begrip omvat het totaalpakket aan levende organismen en systemen - en de interacties daartussen."

Het Wereld Natuur Fonds borduurt voort op de definitie van biodiversiteit die Van Dale geeft:

"bio-di-ver-si-teit (de; v; meervoud: biodiversiteiten)

1. verscheidenheid aan plant- en diersoorten

Biodiversiteit is dus de hoeveelheid verschillende natuur in een gebied. En in dat 'verschillende' zit de crux. De kracht van de natuur wordt bepaald door de hoeveelheid én de diversiteit."

Kort samengevat gaat biodiversiteit dus over het totaal van verschillende planten en dieren, en de interactie daartussen.

1.3. DOELSTELLING

Gemeente Meierijstad onderneemt al veel om de biodiversiteit in de gemeente te behouden en te vergroten. Dat gebeurt nog niet altijd integraal. Daardoor is ook niet bekend of we genoeg doen om de biodiversiteitsambitie uit de duurzaamheidsvisie te behalen.

De doelstellingen van dit beleidsplan zijn daarom:

- de lange-termijnambitie uit de duurzaamheidsvisie concretiseren;
- meer samenhang creëren in de bestaande activiteiten en deze nadrukkelijker koppelen aan de lange-termijnambitie, door ze te bundelen in één beleidsstuk;
- inzicht krijgen in de benodigde extra activiteiten en daar concrete maatregelen aan koppelen in het uitvoeringsprogramma.

1.4. LEESWIJZER

De visie, ambitie en strategie voor biodiversiteit staan in hoofdstuk 2. In hoofdstuk 3 lichten we toe hoe dit beleid is ontstaan, wat de afbakening is en wat de koppeling is met andere beleidsterreinen. Hoofdstuk 4 gaat in op de gebiedstypen die we hanteren in dit beleid en de huidige natuurwaarden. In hoofdstuk 5 maken we de koppeling met de ambitie en de huidige situatie. We benoemen zes speerpunten, die samen deze ambitie moeten waar maken. Per speerpunt behandelen we de vragen: wat willen we bereiken? Wat gebeurt al? Wat gaan we extra doen? We sluiten af met hoofdstuk 6 over monitoring: hoe gaan we meten of we straks op de goede weg zijn om de biodiversiteit in Meierijstad te behouden en versterken?

2. VISIE EN AMBITIE

2.1. VISIE

Gemeente Meierijstad staat voor een biodiverse omgeving, omdat dit bijdraagt aan het welzijn en de gezondheid van mens, dier en natuur. Ook draagt een biodiverse omgeving bij aan het tegengaan van negatieve effecten van klimaatverandering.

2.2. AMBITIE

In 2030 zorgen we dat bij alle activiteiten¹ in Meierijstad de biodiversiteit behouden, maar ambiëren we altijd een verbetering. Daar waar de biodiversiteit onder druk staat, zetten we in op verbetering. Zo werken we aan deze doelen:

- In Meierijstad vormt biodiversiteit de basis voor een gezonde en veilige leefomgeving en een gezond en duurzaam voedselsysteem;
- Bijzondere planten en dieren hebben in Meierijstad een leefomgeving waar ze zich kunnen handhaven en uitbreiden;
- De ecosystemen van alle landschappen functioneren als schakels in een ketting en vormen zo een ruime leef- en beweeggebied voor planten en dieren, én een aantrekkelijk landschap voor onze inwoners en bezoekers;
- Bij ruimtelijke ontwikkeling wordt het aspect van biodiversiteit vanaf de start integraal meegenomen;
- Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties voelen zich verantwoordelijk en verbonden om samen de natuurwaarden te beschermen en te versterken.
- In Meierijstad zijn inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties zich bewust van de waarde en het belang van biodiversiteit en weten wat zij daaraan kunnen bijdragen;
- Biodiversiteit is een volwaardig en belangrijk onderdeel van de werkwijze en processen van de gemeente, zowel intern als extern gericht.

2.3. STRATEGIE

Voor het waarmaken van de ambitie richt de gemeente zich op een aantal speerpunten. Deze speerpunten staan uitgewerkt in hoofdstuk 4

Belangrijke uitgangspunten zijn:

- We nemen als gemeente onze verantwoordelijkheid voor behoud en versterking van biodiversiteit.
- We zetten we in op het behoud en versterken van de belangrijkste leefgebieden van (kwetsbare) soorten die in Meierijstad voorkomen;
- We koppelen de (extra) inzet voor biodiversiteit zoveel mogelijk aan al bestaand beleid en programma's
- Biodiversiteit is voortaan integraal onderdeel van ruimtelijke ontwikkelingen;
- Daar waar de gemeente zelf geen (directe) invloed uitoefent, stimuleren en faciliteren we anderen om te werken aan behoud en versterking van biodiversiteit.

Een belangrijke kanttekening bij deze ambitie is dat de gemeente verschillende rollen vervult. Soms bepaalt de gemeente zelf, op andere momenten kan de overheid stimuleren, faciliteren en voorlichting geven. Het werken aan biodiversiteit moet een gezamenlijke inspanning zijn.

Voor het waarmaken van de ambitie richt de gemeente zich op een aantal speerpunten. Deze speerpunten staan uitgewerkt in hoofdstuk 5.

¹ Bij (gebieds)ontwikkelingen hebben de werkzaamheden soms tijdelijk negatieve impact op de biodiversiteit. We kijken dan naar het eindresultaat, daarvoor is behoud en verbetering van biodiversiteit de ambitie.

3. AANPAK/ PROCES

3.1. AFBAKENING/KADERS

Het beleidsplan bevat de kaders en globale afspraken voor biodiversiteit. De concrete nieuwe maatregelen landen in het uitvoeringsprogramma. Dat is een los document, dat aangepast en bijgesteld kan worden door het college zonder het bovenliggende plan ook direct aan te passen.

De invloed die de gemeente kan uitoefenen is afhankelijk van de eigendomspositie en de juridische mogelijkheden. De activiteiten variëren van eigenstandige beslissingen nemen over het openbaar groen, tot het opleggen van regels, tot het voorlichten en stimuleren van grondeigenaren om op eigen terrein iets te doen aan biodiversiteitsherstel. In dit plan kijken we verder dan alleen de gronden in eigendom van de gemeente. Daarbij zoeken we de samenwerking met verschillende partners om meer positieve impact te hebben op de biodiversiteit. Bewustwording en voorlichting is een belangrijk onderdeel in die samenwerking.

De gronden (vaak natuur) die in eigendom zijn bij andere professionele beheerders zoals Brabants Landschap en Staatsbosbeheer vallen buiten de scope van dit beleidsplan. Reden is dat deze partijen zelf ambities en actieplannen hebben voor natuur- en biodiversiteitsherstel. Kennisuitwisseling vindt al plaats, daarop blijven we inzetten. We blijven dus in gesprek met deze partners.

Er bestaat in Nederland al wet- en regelgeving die specifieke soorten en natuurwaarden beschermen (zie bijlage 3). Hierin zijn echter nog geen specifieke voorwaarden voor het behoud of versterking van biodiversiteit opgenomen. Dit beleidsplan richt zich daarom specifiek op wat er naast de bestaande wet- en regelgeving mogelijk en nodig is om de biodiversiteit te beschermen en te vergroten.

3.2. PROCES OM TE KOMEN TOT BIODIVERSITEITSBELEID

Om te komen tot dit biodiversiteitsbeleid werkten we met een tweesporenaanpak. Een inhoudelijk spoor en een participatiespoor. Het inhoudelijke spoor richtte zich op de vraag: wat moeten we doen om onze ambitie te halen? Hiervoor is een nulmeting uitgevoerd (zie bijlage 4). Daarna onderzochten we welke activiteiten we nu al uitvoeren die bijdragen aan behoud en verbetering van biodiversiteit. Zo werd duidelijk op welke fronten we nog actie moeten ondernemen.

In het participatieve spoor onderzochten we samen met onze maatschappelijke partners welke nieuwe maatregelen nodig zijn om biodiversiteitsherstel te realiseren. De participatie is als volgt vormgegeven:

- Projectgroep - bestaand uit een beleidsmedewerker ecologie, beleidsmedewerker duurzaamheid en projectleider duurzaamheid van gemeente Meierijstad en externe adviseurs;
- Werkgroep - bestaand uit medewerkers van gemeente Meierijstad uit verschillende disciplines zoals groen, grondzaken, gebiedsontwikkeling en vastgoed;
- Klankbordgroep - bestaand uit Waterschap Aa en Maas, Waterschap De Dommel, ZLTO, Platform Natuur en Landschap, Platform Ondernemend Meierijstad, woningcorporaties Area Wonen en Woonmeij;
- Digitale vragenlijst - inwoners uit de gehele gemeente konden in een digitale vragenlijst aangeven wat zij belangrijk vinden als het gaat om biodiversiteit en hun leefomgeving. De resultaten en analyse zijn vindbaar in bijlage 5.

3.3. RAAKVLAKKEN BESTAAND BELEID

Beleid voor biodiversiteit heeft vele raakvlakken met bestaand beleid en visies van gemeente Meierijstad. In tabel 1 staan de belangrijkste beleidsnotities en -visies waarbij biodiversiteit een rol speelt.

Beleidsstuk	Kern	Proces/status	Verwerkt in dit beleidsplan
Duurzaamheidsvisie Meierijstad - 2018	Een duurzame gemeente een gemeente die zich ontwikkelt in balans met zijn omgeving. Met in balans bedoelen we dat ieder mens, dier en plant een plekje verdient in onze samenleving en dat we hier rekening mee houden bij al onze besluiten en acties. De basis voor dit biodiversiteitsplan ligt in de duurzaamheidsvisie, waarin al een ambitie is opgenomen.	Het eerste uitvoeringsprogramma loopt van 2019 t/m 2022. Daarin staan diverse projecten rondom biodiversiteit.	De projecten uit de duurzaamheidsvisie landen in alle zes de speerpunten.
Natuur- en landschapsvisie 2022	De Natuur- en landschapsvisie is een ambitiedocument en gaat in op de doelen, opgaven en kansen op het gebied van natuur- en landschapsontwikkeling in het buitengebied van de gemeente Meierijstad.	In ontwikkeling, nog niet vastgesteld.	De opgaven en kansen zijn meegenomen in deze visie.
Meerjarenprogramma Groenblauwe Gebiedsontwikkelingen 2020-2027	Het meerjarenprogramma gaat in op de realisatie van groenblauwe gebiedsontwikkelingsprojecten binnen de gemeente. Het meerjarenprogramma geeft een overzicht van de opgaven en ambities voor de beschreven projecten. De belangrijkste doelen van het meerjarenprogramma zijn het vergroten van de samenhang tussen groenblauwe initiatieven en projecten, het stimuleren van samenwerking zowel intern (binnen de gemeente) als met externe partijen, het prioriteren van groenblauwe gebiedsontwikkelingsprojecten en het vergroten van de kansen voor financiering van de projecten vanuit het GOB en andere subsidieregelingen en fondsen.	In uitvoering	De gebieden en ecologische verbindingzones en bijzondere projecten die van belang zijn voor de groenblauwe structuur zijn meegenomen in deze visie.

Beleidsstuk	Kern	Proces/status	Verwerkt in dit beleidsplan
Integrale visie openbare ruimte	De openbare ruimte in Meierijstad is voor iedereen. Iedere dag opnieuw wordt in de openbare ruimte gespeeld, gewerkt en geleefd. Onze maatschappij en daarmee ook de wensen en behoeften van de gebruikers (inwoners, maar ook andere bezoekers) zijn continu in beweging. Met de inrichting en het beheer van de openbare ruimte willen we daarin meebewegen.	Vastgesteld	Vormt basis voor het beheer van de openbare ruimte. De concrete uitvoering wordt uitgewerkt in het groenbeleidsplan.
Bomenbeleid	'Meierijstad streeft ernaar om een groene gemeente te zijn met kwalitatief goede en diverse bomen die bijdragen aan een prettige leefomgeving, duurzaamheid, biodiversiteit en een klimaatbestendige openbare ruimte. De bomen moeten veilig, gezond, mooi en betaalbaar zijn.' Onze doelstelling is: per kern 25% meer groen. Dit kan met bomen maar ook met al het andere groen, zoals struweel, plantsoenen, heesters en kruiden. Dit draagt bij aan een klimaat- en toekomstbestendige openbare ruimte en meer biodiversiteit. We gaan dit in samenwerking met onze omgeving doen.	Vastgesteld	De uitgangspunten zijn meegenomen in dit beleidsplan
Groene Kaart	Het college van burgemeester en wethouders hebben een Groene kaart vastgesteld. Op de Groene Kaart zijn waardevolle bomen en houtopstanden opgenomen, die beschermd worden vanwege natuur-, cultuurhistorische- en/of belevingswaarden. Voor de kap, aantasting of het rooien van een boom of houtopstand op de Groene kaart moet een omgevingsvergunning aangevraagd worden. De kaart is op 8 augustus 2021 in werking getreden.	Nog niet definitief	Vormt straks basis voor omgevingsplan.

Beleidsstuk	Kern	Proces/status	Verwerkt in dit beleidsplan
Programma Water en Riolering	In het 'Programma Water en Riolering Meierijstad 2022 - 2026', hierna te noemen als PWR is de wettelijk verplichte invulling van de klassieke zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater aangevuld met de verantwoordelijkheid die we als gemeente hebben voor het oppervlaktewater. Het PWR is zo opgezet dat bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet in 2022 eenvoudig aansluiting kan worden gevonden bij de omgevingsvisie, het omgevingsplan en het omgevingsprogramma. Daarmee levert het ook het PWR zijn bijdrage aan een schone, gezonde, veilige en klimaatbestendige leefomgeving. Dit laatste is een belangrijk uitgangspunt voor het behouden en versterken van de biodiversiteit.	astgesteld	Wordt opgenomen in het omgevingsplan.
Omgevingsvisie	Het eerste ontwerp voor de omgevingsvisie bevatte een beschrijving van de kwaliteiten van de fysieke leefomgeving en een visie op de integrale ontwikkeling van deze fysieke leefomgeving. Biodiversiteit is hierbij een fundamentele waarde. Dit biodiversiteitsbeleid is een bouwsteen voor de in voorbereiding zijnde omgevingsvisie. De doelstellingen uit de omgevingsvisie kunnen uitwerking en doorvertaling krijgen in een programma en in het omgevingsplan.	In ontwikkeling, nog niet vastgesteld	Dit biodiversiteitsbeleid is input voor de omgevingsvisie en het omgevingsplan.
Nota grondbeleid	De gemeente Meierijstad heeft doelstellingen en ambities op het gebied van wonen, economie, infrastructuur, sport, onderwijs, recreatie, water en natuur en landschap. Deze doelstellingen vertalen zich in een bepaald ruimtegebruik en in ruimtelijk beleid. Het grondbeleid is een middel om dat ruimtelijk beleid op een doeltreffende wijze te realiseren.		

Beleidsstuk	Kern	Proces/status	Verwerkt in dit beleidsplan
Speelvisie	De speelvisie geeft inzicht in het aanbod van speelplekken. Gestreefd wordt naar minder kleine speelplekken en meer grotere speelplekken voor diverse leeftijds-categorieën en meer natuurlijk spelen. De inrichting daarvan draagt bij aan het vergroten van de biodiversiteit.	Vastgesteld	Het uitgangspunt om te streven naar groenere speelplekken draagt bij aan de biodiversiteit binnen de bebouwde kom.
Bedrijventerreinen-visie	Kwantitatief en kwalitatief ruimte bieden aan ondernemers passend bij het profiel van Meierijstad.	Vastgesteld	
Beleid andere overheden	Andere overheden, zoals de Rijksoverheid en provincie Noord-Brabants voeren ook programma's uit voor behoud en vergroten van de biodiversiteit. Zo wil het nieuwe kabinet "Natuur beschermen, biodiversiteit herstellen en perspectief bieden aan de agrarische sector."	In uitvoering	Koppelingen met beleid van andere overheden nemen we op uitvoering-sniveau mee in het uitvoerings-programma. Waar nodig verwerken we het in ons groenbeleid.
Nota bodembeheer 2019-2024	De Nota bodembeheer richt zich op het duurzaam en efficiënt beheren en gebruiken van de bodem en ondergrond, waaronder de omgang met saneringen in relatie tot het gewenste gebruik..	Vastgesteld	Dit biodiversiteitsbeleid is input voor toekomstige bodemambities voor biodiversiteit in de bodem.
Klimaatonderlegger	De klimaatonderlegger is een praktische kaart die de gevolgen van klimaatverandering zichtbaar maakt en vaak ook al een oplossing in beeld brengt. Voor Meierijstad is deze kaart gemaakt, de provincie en waterschappen vertalen dit naar integraal beleid.	In ontwikkeling	Het beleid geeft uitgangsprincipes voor bodem, water en biodiversiteit bij gebiedsontwikkelingen, dus zorgt voor extra verantwoording voor dit biodiversiteitsbeleid.

4. GEBIEDSTYPEN EN HUIDIGE NATUURWAARDEN

In dit biodiversiteitsplan verdelen we de gemeente in vier gebiedstypen, die gebaseerd zijn op de gebiedstypologieën uit de omgevingsvisie. De onderverdeling maken we op basis van functie, gebruikers en stakeholders en natuurwaarden en landschappelijke kenmerken. Deze eigenschappen zijn van belang om weloverwogen beleidskeuzes te maken. Per gebiedstype beschrijven we kort welke soorten en natuurwaarden aanwezig (kunnen) zijn.

4.1. GEBIEDSTYPEN

Voor gemeente Meierijstad zijn al enkele rapporten beschikbaar waarin het landschap en de huidige natuurwaarden van Meierijstad zijn onderzocht en uiteengezet. Een voorbeeld hiervan is de Natuur- en Landschapsvisie en ook de in voorbereiding zijnde Omgevingsvisie. In beide documenten zijn de gebiedstypen vanuit een landschappelijk oogpunt vaak nog verder opgesplitst in gebiedstypologieën.

Voor dit biodiversiteitsbeleid houden we vier gebiedstypen aan, gebaseerd op de typologieën uit de concept-omgevingsvisie. We hebben die indeling vereenvoudigd, door te kijken naar de functie van het gebied (natuur, wonen, agrarisch/recreatief gebruik en bedrijvigheid). In het hoofdstuk 'speerpunten' is te zien in welk gebiedstype(n) we een maatregel gaan uitvoeren. Met deze gebiedsindeling is het biodiversiteitsbeleid straks eenvoudiger te koppelen aan omgevingsvisie en omgevingsplan.

Gehanteerde gebiedstypen biodiversiteitplan	Gebiedstypologieën uit de omgevingsvisie
Natuurgebieden	1. Landelijk gebied, hoofdfunctie natuur
Buitengebied	2. Landelijk gebied, agrarisch 3. Landelijk gebied, verweving van functies
Stedelijk gebied	4. Centrumdorps gebied 5. Centrumstedelijk gebied 6. Verstedelijkt (woon)gebied
Bedrijventerreinen	7. Lichte bedrijvigheid 8. Zware bedrijvigheid

Tabel 1: koppeling tussen de vier gebiedstypen en gebiedstypologieën uit de Omgevingsvisie

Natuurgebieden

Buitengebied

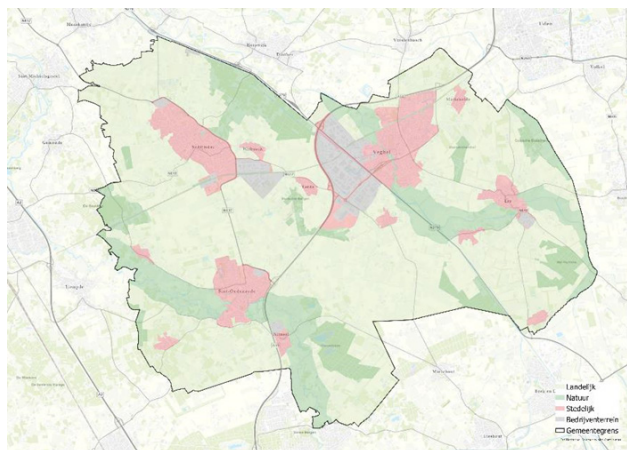

Stedelijk gebied

Bedrijventerrein

Figuur 1:

De verschillende gebiedstypen in Meierijstad die we in het biodiversiteitsbeleid aanhouden.

In figuur 1 is verdeling van de gemeente Meierijstad in de verschillende gebiedstypen op kaart weergegeven. Een gedetailleerde beschrijving van de gebiedstypen staat in bijlage 1.

4.2 HUIDIGE NATUURWAARDEN

In 2021 voerde gemeente Meierijstad een biodiversiteitsmeting uit. De flora en faunagegevens van de periodes 2008-2010 en 2018-2020 zijn opgevraagd in de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF).

Resultaten nulmeting 2021

De nulmeting is uitgevoerd op basis van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). Dat is gebaseerd op waarnemingen. Dat is meteen ook een groot nadeel van deze monitoring. We vergeleken voor de nulmeting de periode 2008-2010 met de periode 2018-2020. In die tijd is het doorgeven van (digitale) meldingen veel eenvoudiger geworden en daardoor ook toegenomen. Een toename van een soort kan dus ook het gevolg zijn van een groter aantal waarnemers. Dat is bij elke geconstateerde trend een belangrijke kanttekening.

Aanvullende monitoring is daarom nodig, van zowel het effect van de nieuwe maatregelen als van de biodiversiteit in Meierijstad in het algemeen. Daaraan besteden we aandacht in hoofdstuk 6.

De trends die zijn geconstateerd in de nulmeting zijn:

- Soorten die eerder nog weinig voorkwamen, worden steeds vaker gezien. Zoals de bever, vermiljoen kever, kleine ijsvogelvlinder en grote vos. Dat komt door een ontwikkeling die groter is dan Meierijstad: bossen worden ouder en het klimaat warmt op, waardoor nieuwe soorten in het ecosysteem komen en/of zich beter ontwikkelen. Dat is niet altijd positief: denk aan de eikenprocessierups. In het algemeen is een ecosysteem wel gebaat bij een hogere diversiteit aan soorten, want dat is minder gevoelig voor ziekte en plagen, en ook weerbaarder tegen veranderende omstandigheden.
- Er worden meer soorten gezien die gebaat zijn bij een betere waterkwaliteit, zoals libellen en kruidend moerasscherm.
- Voor verschillende soorten zijn de waarnemingen in 10 jaar stabiel gebleven. Het gaat om vaatplanten, reptielen, amfibieën en zoogdieren.
- Het aantal verschillende vogelsoorten laat een lichte stijging zien. Dit wordt vooral veroorzaakt door de waargenomen trekvogels.
- Het aantal waargenomen insecten is duidelijk toegenomen. Dit kan komen door meer aandacht voor insecten en daardoor meer waarnemingen, maar ook door klimaatverandering.
- Bij de overige soorten wisselen de waarnemingen sterk.

5. SPEERPUNTEN BIODIVERSITEIT

In dit beleidsplan onderscheiden we 6 speerpunten waarmee we de biodiversiteit in de gemeente versterken.

Met de in- en externe stakeholders hebben we de vraag beantwoord wat er per gebiedstype nodig is, bovenop de huidige wet- en regelgeving, om de ambitie waar te maken. Hieruit kwamen deze zes speerpunten naar voren. Ieder speerpunt kan op zichzelf al lokaal een positief effect hebben op de biodiversiteit. Het is echter de combinatie van alle speerpunten, die door elkaar te versterken, zorgen voor een daadwerkelijk positief effect op de biodiversiteit in de gemeente.

Het gaat om de volgende speerpunten:

1. Behoud, verbetering en beheer van gemeentelijk groen
2. Versterken groenblauw netwerk
3. Natuurinclusief bouwen
4. Natuurinclusieve landbouw
5. Duurzame en klimaatadaptieve maatregelen
6. Vergroening particulier terrein

In dit hoofdstuk is ieder speerpunt uitgewerkt met een omschrijving, doelstelling, wat de gemeente Meierijstad al doet op het gebied van biodiversiteit en wat de gemeente gaat doen om de biodiversiteit te verhogen. Ook maken we de koppeling gemaakt met de bijbehorende gebiedstype.

In het bijbehorende uitvoeringsprogramma zijn de nieuwe maatregelen voor de komende jaren concreter uitgewerkt.

5.1. SPEERPUNT 1: BEHOUD, VERBETERING EN BEHEER VAN GEMEENTELIJK GROEN

Sluit aan bij gebiedstypen: Natuurgebieden, Buitengebied, Stedelijk gebied, Bedrijventerreinen

Een biodiversiteitselement waar de gemeente zelf een directe rol in heeft is het gemeentelijk groen. Denk hierbij aan parken, gemeente perken, bermen, watergangen, boomlanen en bosschages. Dit groen heeft een belangrijke bijdrage aan de biodiversiteit in de gemeente. Het beheer speelt ook een belangrijke rol in de verhoging in van de biodiversiteit. Het is belangrijk om dit groen duurzaam te beheren, in kwaliteit te verbeteren en waar mogelijk in oppervlakte doen toenemen. Daarnaast is het zichtbaar en een visitekaartje voor de gemeente, waarmee we ook het juiste voorbeeld geven.

Wat willen we bereiken?

Het gemeentelijk groen draagt bij aan de biodiversiteit. Bij de keuzes voor het beheer en onderhoud van het openbaar groen kijken we als eerste naar de mogelijkheden voor het behouden en versterken van de biodiversiteit. Dat wegen we af tegen beeldkwaliteit en onderhoudskosten.

Wat gebeurt al?

Binnen de gemeente wordt al op verschillende manieren invulling gegeven aan het behoud en de verbetering van gemeentelijk groen en het implementeren van ecologisch beheer. Hieronder zijn de huidige standpunten en voorbeelden uit de praktijk onderverdeeld in: Behoud, verbetering/uitbreiding en beheer

Behoud

- Belangrijke groenelementen zoals historische beplantingen, monumentale bomen en inheemse soorten worden beschermd door gebruik te maken van de Groene Kaart;
- Een vergunning is nodig voor het kappen, aantasten of rooien van bomen die opgenomen zijn op de Groene Kaart.

Verbetering/uitbreiding

- In de duurzaamheidsvisie van Meierijstad is het streven opgenomen om de hoeveelheid groen met 25% te laten stijgen in de periode tot 2030. Dat is deels al uitgewerkt in beleid: In 2030 wil de gemeente het bomenareaal met 25% hebben uitgebreid. Voor 2022 is het budget hiervoor al beschikbaar, er zijn echter nog geen locaties vastgesteld;
- Bij nieuwe aanplant wordt een weloverwogen keuze gemaakt, er wordt zoveel mogelijk voor inheemse plantensoorten gekozen. De plek bepaalt de mogelijkheden. In het buitengebied kiezen we voor inheemse soorten;
- We vormen laagwaardig groen binnen de bebouwde kom om naar groen met meer biodiversiteitswaarde;
- Bij de inrichting en beheer van de begraafplaatsen gaan we in de toekomst meer uit van inheemse plantensoorten en verbeteren van de biodiversiteit.

Beheer

- We stellen een bosbeheerplan op voor de gezamenlijke bossen binnen de gemeente Meierijstad. Voorheen werd alleen multifunctioneel beheer toegepast in de bossen. In het nieuwe bosbeheerplan krijgt ecologisch beheer een vaste waarde;
- Het beheer van bermen, sloten en ruw gras stemmen we af op de verbetering van biodiversiteit. Het maairegime is - waar mogelijk - extensief en gedifferentieerd;
- Op een aantal geselecteerde terreinen met grazige vegetaties wordt begrazing met runderen of schapen toe;
- Het beheer en onderhoud van gemeentelijk groen, bossen en natuurterreinen leggen we planmatig vast. Dit is onder andere uitgewerkt in het IBOR en in bosbeheerplannen. Ook het verbeteren van de biodiversiteit is meegenomen in deze beheerplannen;

- Bij het beheer en onderhoud van EVZs zijn afspraken gemaakt met waterschap Aa en Maas over het gezamenlijke beheer van terreinen (masterplan de Aa). Bij waterschap de Dommel worden deze afspraken momenteel vastgelegd via het project klimaatrobust beekdal;
- We streven naar één beheerder per gebied, om goed afgestemd beheer te bevorderen. Hierover zijn afspraken gemaakt met Staatsbosbeheer en Brabants Landschap voor de eigendom van bospercelen;
- We hebben een bestrijdingsprogramma van invasieve exoten in de openbare ruimte.
- Bij de inrichting van speelplekken, streven we naar meer groene speelplekken.

Wat gaan we extra doen?

5.1.1. Uitgangspunten voor biodiversiteit opnemen in Leidraad Inrichting Openbare Ruimte

Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen, infrastructurele projecten of herinrichtingen van de openbare ruimte stellen we een leidraad op voor de aanleg van het groen. Hierin nemen we uitgangspunten op waarmee rekening gehouden moet worden bij de aanleg van groen om de waarde voor biodiversiteit te vergroten. Belangrijke onderdelen zijn het verbeteren van de structuur in bestaand en nieuw groen, en het toepassen van diverse beplanting.

5.1.2. Uitgangspunten voor biodiversiteit opnemen in Groenbeleidsplan

In het nog op te stellen groenbeleidsplan werken we uit hoe we via ecologisch beheer bijdragen aan het versterken van de biodiversiteit in de openbare ruimte.

In het groenbeleidsplan besteden we naast beheer en onderhoud van het groen ook aandacht aan invasieve soorten en ziekten en plagen. Deze kunnen een bedreiging vormen voor de biodiversiteit.

Groene, historische elementen in het landschap zijn belangrijk voor de biodiversiteit. Zij bieden nestgelegenheden en zijn vaak verbindende elementen. Ook zandpaden bieden nestgelegenheden voor enkele specifieke soorten. Deze waardevolle elementen willen we beschermen, door ze te benoemen in het groenbeleidsplan en in het uitvoeringsprogramma voor groenblauwe structuren.

Ecologische bermen zijn linten die bijdragen in het verhogen van de biodiversiteit in het agrarische gebied. Ze kunnen een verbindende rol hebben tussen natuurgebieden. Extensief beheer heeft een positief effect voor de biodiversiteit. Ecologisch beheerde bermen hebben ook een positief effect op het verminderen van de overlast van de eikenprocessierups. Niet alle bermen zijn geschikt voor ecologisch bermbeheer. Afhankelijk van de breedte van de berm en de ligging moet onderzocht worden welke bermen geschikt zijn voor ecologisch bermbeheer. Hiervoor moet een ecologisch bermbeheerplan opgesteld worden.

5.1.3. Uitbreiden van de Groene Kaart

De waardevolle elementen voor de biodiversiteit willen we beschermen. We hebben deze nog niet allemaal in beeld. We inventariseren waar deze elementen liggen en voegen deze toe aan de Groene Kaart. Uitbreiding van deze waardevolle elementen voegen we ook toe aan de groene kaart. De Groene Kaart gaan we koppelen aan een groenstructurenkaart, waar ook ecologische waarde aan worden toegevoegd. Deze kaart wordt een basis voor het omgevingsplan.

5.1.4. Maatregelen treffen voor specifieke zeldzame soorten

Bij de inrichting en beheer van natuurgebieden wordt rekening gehouden met door de provincie aangegeven doelsoorten (zie natuurbeheerplan Provincie Noord-Brabant). In het monitoringsplan werken we uit of het zinvol is om bij de monitoring rekening te houden met specifieke doelsoorten of bedreigde soorten. Vanuit de natuurbeschermingswet is het al vastgelegd dat rekening moet worden gehouden met volgens de wet beschermde soorten. Een en ander is vastgelegd in de gedragscode voor gemeentelijk beheer en onderhoud.

5.2. SPEERPUNT 2: VERSTERKEN GROENBLAUW NETWERK

Sluit aan bij gebiedstypen: Natuurgebieden, Buitengebied, Stedelijk gebied, Bedrijventerreinen

Met het groenblauw netwerk bedoelen we watergangen en groenstructuren die diersoorten nodig hebben om zich te kunnen verplaatsen in de gemeente. Het netwerk verbindt en dooradert bebouwd gebied en land met natuur en water. Een sterk groenblauw netwerk heeft meerdere voordelen. Zo kunnen soorten zich via het netwerk beter verspreiden, waardoor ook uitwisseling tussen verschillende populaties plaatsvindt. Een robuust netwerk gaat hittestress tegen in de bebouwde omgeving, zorgt voor een tragere afvoer en betere opvang van regenwater en is goed voor recreatie en toerisme. Daarnaast draagt een groene omgeving positief bij aan de mentale gesteldheid van mensen. Het groenblauwe netwerk bestaat in Meierijstad uit verschillende elementen, zoals bermen, natuur- en cultuurgebieden, waterlopen en parken.

Wat willen we bereiken?

De gemeente Meierijstad behoudt, versterkt en verbindt haar groenblauwe netwerk. Het is belangrijk dat we het groenblauwe netwerk zowel in het buitengebied als binnen de bebouwde kom ecologisch versterken.

Wat gebeurt al?

Binnen de gemeente Meierijstad ligt een goede basis van het groenblauwe netwerk. Het reeds bestaande beleid met bijbehorende maatregelen is gericht op het verbinden en versterken van dit netwerk:

1. Belangrijke natuurwaarden en mogelijkheden tot verbinding zijn in de Natuur- en Landschapsvisie Meierijstad uitgewerkt. De natuurgebieden en het gewenste streefbeeld staan hierin beschreven. Een concrete uitwerking is het aankopen van vrijkomende gronden door de gemeente, waar de provincie vervolgens het Natuurnetwerk Brabant (NNB) kan (laten) realiseren.
2. Ecologische Verbindingszones (EVZs) binnen de gemeente zijn in kaart gebracht en uitgewerkt in factsheets (informatiebladen) voor de groenblauwe structuren. Voor de realisatie van de EVZs is budget gereserveerd. In totaal gaat het daarbij om een lengte van 78 kilometer aan EVZ's die Meierijstad uiterlijk in 2030 wil realiseren om het netwerk af te maken. Hiervoor zijn middelen beschikbaar gesteld door de raad en kan tot 2027 subsidie worden aangevraagd bij de provincie (GOB-subsidie).
3. De gemeente ondersteunt bij het realiseren en onderhouden van de Natte Natuurparels. Deze gebieden hebben een belangrijke functie voor de biodiversiteit, maar worden vaak bedreigd door verdroging. De provincie en waterschappen nemen maatregelen om verdroging in deze waardevolle gebieden tegen te gaan, zoals het verhogen van de grondwaterstand.
4. Voor het behoud van kleinschalige landschapselementen is de gemeente Meierijstad aangesloten bij de stimuleringsregeling voor landschap (STILA) van de provincie. Voor de komende vier jaar (2020 t/m 2023) is hiervoor budget beschikbaar gesteld in Meierijstad, dat door de provincie wordt verdubbeld. Doel van deze regeling is het stimuleren van landschapsontwikkeling in het buitengebied door particuliere grondeigenaren.
5. We werken met een groene kaart, waarin groenstructuren staan aangegeven. Via de Groene kaart hebben we bij waardevolle houtopstanden een kapvergunningsplicht opgelegd. Ook in bestemmingsplannen zijn regels opgenomen ter bescherming.
6. De waterschappen werken met hun waterbeheerprogramma's aan de waterkwaliteit en daarmee ook aan de biodiversiteit in het water.

Wat gaan we extra doen?

5.2.1. Kleinschalige landschapselementen behouden en verbinden

Kleinschalige landschapselementen zijn belangrijk voor de kwaliteit en biodiversiteit van het landschap. Dieren vinden hier schuilplaatsen, voedsel en voortplantingslocaties. Daarnaast vormen deze elementen vaak ook natuurlijke verbindingswegen voor bijvoorbeeld marterachtigen. We willen deze kleine landschapselementen behouden en beter verbinden.

We willen deze kleinschalige landschapselementen beschermen en uitbreiden. Dat doen we door de groene kaart uit te breiden met deze landschapselementen, en daar vervolgens beleidsregels voor te maken. Ook onderzoeken we of we een agroforestry in Meierijstad kunnen bevorderen. Bij agroforestry worden landbouwgewassen of grasland gecombineerd met bomen en struiken voor de productie van o.a. noten, fruit en biomassa. Bomen bieden schaduw voor grazend vee en een habitat voor natuurlijke plaagbestrijders, ze binden CO₂ en versterken het waterbergend vermogen van de bodem. Ook wordt het landschap aantrekkelijker door de aanplant van meer bomen, struiken en hagen.

5.2.2. Natuurlijke oevers aanleggen

Met een natuurvriendelijke oever lopen natte en droge zones meer in elkaar over waardoor geschikte omstandigheden ontstaan voor flora en fauna. Ook stimuleer je hiermee de beweging van dieren. Een natuurvriendelijke oever verbetert de waterkwaliteit, omdat planten op de flauwe oever een filterend effect hebben. Een natuurvriendelijke oever is veiliger en past ook bij het beekdal landschap. We willen zoveel mogelijk oevers in Meierijstad natuurvriendelijk maken, zowel bij herinrichting van bestaande gebieden, als bij nieuwe bebouwing. Maar ook als de oevers die door de mens zijn gemaakt versleten zijn. In plaats van ze te vervangen, kijken we of we een natuurlijke oever kunnen maken.

5.2.3. Faunavoorzieningen aanleggen

Veel menselijke voorzieningen, zoals wegen, vormen obstakels voor verschillende diersoorten. Wanneer diersoorten van het ene naar het andere gebied trekken of simpelweg naar eten op zoek zijn, kunnen drukke wegen dodelijk zijn. De aanleg van faunavoorzieningen brengt het aantal dierslachtoffers flink terug. We willen in Meierijstad de grootste faunaknelpunten aanpakken, bij natuurlijke momenten zoals onderhoud of inrichting van wegen. Daarvoor is het actualiseren en prioriteren van de gemeentelijke kaart met faunaknelpunten nodig, evenals een standaard aanpak.

5.2.4. Biodiversiteit opnemen in bodem- en waterbeleid

Biodiversiteit in de bodem is belangrijk. Het draagt bij aan de bodemvruchtbaarheid (en dus productie-vermogen), een goede bodemstructuur, het weren van ziekten en plagen en het afbreken van (schadelijke) stoffen. De biodiversiteit is een maat voor de 'gezondheid' van de bodem. Het is dus belangrijk om de biodiversiteit te beschermen in beleid. Het huidige bodembeleid biedt nog weinig aanknopingspunten. In de toekomst willen we biodiversiteit leidend laten zijn in het bodembeleid en waterbeleid.

5.3. SPEERPUNT 3: NATUURINCLUSIEF BOUWEN

Sluit aan bij gebiedstypen: Stedelijk gebied, Bedrijventerreinen

Verschillende diersoorten zijn afhankelijk van gebouwen voor hun nest- en verblijfgelegenheid. Zo broedt de gierzwaluw onder andere in gebouwen en onder de dakgoot of een dakpan. Ook verschillende vleermuissoorten zijn voor hun onderkomen afhankelijk van gebouwen.

Door natuurinclusief te bouwen komt er meer ruimte voor groen bij nieuwbouw en renovatie. Dit geeft plek voor meer plant- en diersoorten, wat een positief effect heeft op de biodiversiteit. Het gaat om zowel de gebouwen als de omgeving met als resultaat een betere leefomgeving voor mens en dier. We kunnen dit bereiken met verschillende slimme technische oplossingen zoals inbouwkasten of speciale dakpannen en groene daken en gevels. Maar denk hierbij ook aan het slim omgaan met de verlichting.

Bij dit speerpunt gaan we vooral in op projecten en bouwwerkzaamheden waarbij de gemeente een nadrukkelijke rol heeft. Dit is globaal onder te verdelen in:

- 1) Bouw-, renovatie- en infrastructurele projecten waarbij de gemeente zelf opdrachtgever is.
- 2) Gebiedsontwikkelingen (bouw of renovatie van woonwijken en ontwikkeling van bedrijventerreinen) waarbij het beleid van de gemeente gevolgd dient te worden.
- 3) Woningcorporaties die bouw- en renovatiewerkzaamheden uitvoeren.

Wat willen we bereiken?

De gemeente Meierijstad vergroot het leefgebied van soorten in stedelijk gebied, door natuurinclusief bouwen standaard toe te passen bij nieuwe bouwplannen van de gemeente zelf, van woningcorporaties en projectontwikkelaars.

Wat gebeurt al?

Bouwwerkzaamheden en gebiedsontwikkelingen worden uitgevoerd binnen de geldende natuurwet- en regelgeving. Deze wet- en regelgeving richt zich enkel op de bescherming van specifieke soorten en natuurwaarden, maar stelt geen voorwaarden aan het behoud of toename van lokale biodiversiteit. Bovenwettelijke maatregelen die de lokale biodiversiteit tenminste behouden of zelfs vergroten zijn nog niet vastgelegd in het beleid van de gemeente.

In het Programma Water en Riolering staan eisen voor het zichtbaar en bovengronds afvoeren van regenwater. Nieuwbouwprojecten moeten water bergen op hun eigen terrein. Hierin is nog geen link gelegd naar biodiversiteit.

De laatste jaren zien we wel al een aantal goede voorbeelden waarbij natuurinclusieve maatregelen zijn toegepast die de lokale biodiversiteit stimuleren. Bijvoorbeeld leefruimte voor vleermuizen, groene daken stimuleren en initiatieven via 'Natuur in de Wijk'. Ook is de gemeente lid van het Netwerk vleermuizen en steenmarters, die meldingen van vleermuizen- of steenmarteroverlast in huizen oppakken.

Met de woningcorporaties en huurdersverenigingen sloten we in 2020 een duurzaamheidsakkoord. Daarin maakten we afspraken over klimaatbestendigheid. Biodiversiteit maakt daar onderdeel van uit. Jaarlijks maken gemeente en woningcorporaties concrete afspraken in de prestatieafspraken.

Afspraken in duurzaamheidsakkoord:

4.2. Gemeente en corporaties gaan groenstructuren in de buurten verstevigen en vergroten en brengen meer biodiversiteit aan.

4.4. Alle partijen zorgen voor bewustwording rondom het vergroenen van tuinen en het toevoegen van biodiversiteit.

2 <https://www.natuurindewijk.nl/gemeenten/meerijstad/>

Wat gaan we extra doen?

5.3.1. Natuurinclusief bouwen en inrichten bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen

Bij grote ruimtelijke ontwikkelingen, zoals nieuwe wijken, passen we natuurinclusief bouwen standaard toe. Dat doen we door het verplicht stellen van een kansenscan voor natuurinclusieve maatregelen bij ruimtelijke ontwikkelingen. Ook onderzoeken we of er een budgetverplichting kan komen voor ruimtelijke ontwikkelingen, zodat er financiële ruimte is voor het benutten van de kansen. Ook pakken we het thema 'duurzaam bouwen' opnieuw op. De nieuwe omgevingswet biedt mogelijkheden om (bovenwettelijk) duurzaam bouwen vast te leggen met regels, voor onder andere biodiversiteit. Tot slot grijpen we kansen aan om in bestaand beleid aandacht te hebben voor biodiversiteit, bijvoorbeeld bij het groen inrichten van terreinen of het bergen van water op eigen terrein.

5.3.2. Natuurinclusieve maatregelen bij bestaand gemeentelijk vastgoed

Het bestaand gemeentelijk vastgoed biedt ook kansen om het leefgebied van dieren en planten te vergroten. We richten ons hier op het gebouw. De buitenruimte rondom gemeentelijk vastgoed pakken we aan op natuurlijke momenten en dan gaan we voor klimaatbestendigheid.

5.4. SPEERPUNT 4: NATUURINCLUSIEVE LANDBOUW

Sluit aan bij gebiedstypen: Buitengebied

De agrarische sector kan een belangrijke bijdrage leveren om de achteruitgang van biodiversiteit tegen te gaan en biodiversiteit zelfs weer te doen toenemen. Dit komt onder andere door de grote oppervlakte die voor agrarische doeleinden wordt gebruikt. Natuurinclusieve landbouw is een vorm van duurzame landbouw waarbij optimaal gebruik wordt gemaakt van natuurlijke processen. Bij deze vorm van landbouw wordt voedsel geproduceerd binnen de grenzen van milieu, natuur en leefomgeving.

Wat willen we bereiken?

De gemeente wil samen met de agrarische sector werken aan meer natuurinclusieve landbouw binnen de gemeente Meerijstad.

Wat gebeurt er al?

Op gebied van natuurinclusieve landbouw doet de gemeente het volgende:

1. De gemeente Meierijstad is aangesloten bij STILa, grondeigenaren in het buitengebied kunnen hier een subsidieaanvraag doen voor bijvoorbeeld bloemrijke akkerranden.
2. In de regio Noordoost Brabant werken we aan het programma 'Transitie Landbouw'. Dat richt zich op beleidskaders op om de landbouw te vernieuwen, het faciliteren van innovaties om de voedsel productie te verduurzamen en het bieden van toekomstperspectief aan stoppende boeren.
3. De gemeente overlegt structureel met de plaatselijke ZLTO. Namens de agrarische ondernemers in Meierijstad geeft ZLTO aan dat de landelijke wetgeving al dusdanig in ontwikkeling is en strenger wordt, dat aanvullende plaatselijke regelgeving niet nodig en gewenst is. De agrarische visie Meierijstad ZLTO 2020 biedt voldoende aanknopingspunten om gezamenlijk te werken aan betere biodiversiteit.

Wat gaan we extra doen?

5.4.1. Stimuleren van ecosysteemdiensten

De agrarische sector heeft te maken met steeds strengere regelgeving op gebied van bodemkwaliteit en biodiversiteit. Er is echter meer duurzaamheidwinst mogelijk in de bedrijfsvoering van deze ondernemers. De overheid kan dit stimuleren door vergoedingen te geven aan ondernemers die een dienst leveren die bodem, natuur, klimaat, waterkwaliteit of biodiversiteit verbetert. Dit gebeurt al binnen het project Brabants Bodem van Van Gogh National Park. We willen samen met de agrarische sector onderzoeken hoe dit op gemeentelijk niveau kunnen voortzetten.

5.4.2. Biodiversiteit stimuleren op pachtgronden

De gemeente Meierijstad heeft, verspreid over haar grondgebied heen, verschillende landbouwgronden in haar bezit. In de voorwaarden kunnen we regels opleggen over het bodemgebruik en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Het pachtbeleid wordt nu voor een periode van drie jaar vastgelegd, inclusief de voorwaarden. Het nieuwe pachtbeleid loopt van 2023 t/m 2025. In dat nieuwe pachtbeleid stellen we een regels voor bloemrijke akkerranden en gaan we het gesprek aan over kleinschalige landschapselementen. Gedurende de looptijd van het pachtbeleid werken we samen met de agrarische sector het maatregelenpakket verder uit, bijvoorbeeld over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, zodat we op onze gronden het goede voorbeeld geven.

5.4.3. Ondersteunen stap naar natuurinclusieve landbouw

Meerdere agrarische ondernemers in Meierijstad proberen stappen te zetten naar meer natuurinclusief boeren. Daarbij lopen zij soms aan tegen bureaucratie of andere uitdagingen. We nemen een positieve grondhouding aan richting deze ondernemers, en faciliteren hen zo goed mogelijk.

5.5. SPEERPUNT 5: DUURZAME EN KLIMAATADAPTIEVE MAATREGELEN

Sluit aan bij gebiedstypen: Buitengebied, Stedelijk gebied, Bedrijventerreinen

Klimaatverandering is één van de oorzaken van biodiversiteitsverlies. Tegelijkertijd zal het klimaat nog sneller veranderen als de biodiversiteit en de ecosystemen niet efficiënt worden beschermd.

Gemeente Meierijstad legde in de duurzaamheidvisie de ambitie vast om CO₂-neutraal te zijn in 2050. De concrete uitwerking daarvan heeft niet altijd een direct positief effect op de biodiversiteit. Denk aan bijvoorbeeld het opwekken van duurzame energie met zonneparken of windmolens, of het isoleren van de spouwmuren van woningen. We zoeken naar de positieve koppelkansen.

Wat willen we bereiken?

Meierijstad neemt bij het toepassen van duurzame en klimaatadaptieve maatregelen biodiversiteit als integraal thema mee. Natuurinclusief ontwerpen en inrichten wordt de nieuwe standaard. Door biodiversiteit standaard aan de voorzijde van een proces mee te nemen, benutten we kansen om de biodiversiteit te vergoten optimaal.

Wat gebeurt er al?

De gemeente werkt aan klimaatadaptieve inrichting van wijken, zoals Kienehoef en Dommelrode in Sint-Oedenrode en Hoevenbraak in Schijndel.

Wat gaan we extra doen?

5.5.1. Biodiversiteit opnemen als thema binnen de Energietransitie

De gemeente Meierijstad heeft in 2020 een kader vastgesteld voor zonneparken. Dit kader herijken we in 2022 en 2023. Voor windenergie wordt tegelijkertijd een afwegingskader opgesteld. In beide afwegingskaders krijgt biodiversiteit een prominenter plek, vroeg in het proces. Wettelijk staat de volgende ondergrens vast: de biodiversiteit mag niet achteruitgaan, het moet dus gecompenseerd worden of ter plaatste beschermd of verbeterd. Als aan deze eis niet wordt voldaan, valt het initiatief af. Bovenop de wettelijke eis nemen we extra eisen op om de biodiversiteit nog verder te verbeteren. Dit leggen we ook vast in het beleid zon en wind in Meierijstad.

5.5.2. Kennis vergroten over biodiversiteit binnen klimaatadaptieve maatregelen

We hebben bij herinrichting en bij nieuwe locaties steeds meer aandacht voor een klimaatadaptieve inrichting. De kennis en kunde hierover nemen toe. Waar nog wel een uitdaging ligt, is de keuze van soorten en plantmateriaal. Door meer inheemse soorten te kiezen in de juiste combinatie, kunnen we de biodiversiteit verder verbeteren. Daarvoor hebben we aanvullende kennis nodig, die we bij alle initiatieven kunnen inzetten. Plannen waarvan herinrichting of nieuw in te richten locaties een onderdeel zijn, bespreken we integraal op de intake- en omgevingstafel. We zorgen ervoor dat er bij de bespreking van deze plannen aan deze tafels de juiste kennis aanwezig is om biodiversiteit in de plannen mee te nemen. Dit maken we ook onderdeel van het groenbeheerplan.

5.5.3. Aandacht vergroten voor biodiversiteit bij duurzame maatregelen

Het nemen van duurzame maatregelen in en rondom particuliere woningen moedigen we als gemeente aan. Deze maatregelen zijn echter niet altijd goed voor de biodiversiteit. Denk bijvoorbeeld aan vleermuizen die graag verblijven in de spouwmuur van woningen. Bij spouwmuurisolatie verdwijnt hun verblijfplaats. Of bij dakisolatie verdwijnt de verblijfplaats van huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen. De Wet natuurbescherming zorgt ervoor dat er onderzoek gedaan moet worden naar beschermde soorten voordat deze duurzame maatregelen genomen kunnen worden. Maar hiervoor is niet altijd een vergunning nodig en veel particulieren weten niet welke nadelige effecten hun duurzame maatregelen hebben op de biodiversiteit. Ook zijn veel particulieren zich niet bewust van de Wet natuurbescherming. Als gemeente communiceren we actief over het belang van deze verblijfplaatsen, we stimuleren inwoners om een flora- en fauna inventarisatie te laten uitvoeren en we informeren inwoners hoe zij kunnen bijdragen aan verblijfplaatsen voor dieren. Ook controleren we beter bij vergunningaanvragen.

5.5.4. Stimuleren van natuurlijke klimaatadaptieve maatregelen

Klimaatverandering zorgt voor extremere weersomstandigheden die we de afgelopen jaren met technologische oplossingen te lijf gaan. Denk aan zonneschermen, ventilatoren en airco's tegen de hitte en pompinstallaties bij overstromingen. De natuur zelf heeft ook oplossingen voor hitte, droogte en natte perioden. Zo geven (lei)bomen aan de zonnige kant van je huis hetzelfde effect als een zonnescherm. Daarnaast geven bomen ook buiten verkoeling, absorberen de wortels neerslag én bevorderen bomen de biodiversiteit. Als gemeente stimuleren we onze inwoners om te kiezen voor groen in de tuin en stimuleren we ondernemers om te kiezen voor een klimaatadaptieve en biodiversiteit vriendelijke inrichting van hun bedrijventerrein.

5.6. SPEERPUNT 6: VERGROENING PARTICULIER TERREIN

Sluit aan bij gebiedstypen: Stedelijk gebied, Bedrijventerreinen

Biodiversiteit bevindt zich niet alleen in de openbare ruimte en natuurgebieden, ook particulier terrein draagt bij aan de biodiversiteit van onze gemeente. Denk hierbij aan tuinen maar ook een groot gedeelte van de bedrijventerreinen is particulier bezit.

Als particulieren en bedrijven bereid zijn maatregelen te nemen in hun eigen tuin of op hun eigen terrein, heeft dit een positief effect op de biodiversiteit. Een groene en biodiverse inrichting geeft meer ruimte voor planten en dieren én het geeft een positieve impuls aan de gezondheid en leefomgeving van de mens.

Wat willen we bereiken?

Inwoners en ondernemers van Meierijstad zijn zich bewust van het belang van biodiversiteit en weten welke acties zij zelf kunnen nemen om de biodiversiteit te vergroten. Inwoners en ondernemers dragen hun steentje bij aan het verhogen van de biodiversiteit.

Wat gebeurt er al?

- In het Platform Natuur- en landschap Meierijstad zijn veel natuurorganisaties in Meierijstad verenigd. Zij werken samen met de gemeente aan bewustwording en kennis op het gebied van Natuur en Landschap.
- Jaarlijks doet Meierijstad, in samenwerking met IVN Veghel, IVN Erp, IVN Sint-Oedenrode en NMC Schijndel, mee aan de nationale boomfeestdag. Basisschoolleerlingen krijgen dan les over bomen en gaan daarna naar een plantlocatie om bomen te planten. Dit gebeurt om kinderen respect voor en kennis over de natuur bij te brengen;
- Inwoners kunnen via het leefbaarheidsbudget participeren in hun eigen wijk;
- Natuurtuin 't Bundertje, NMC Schijndel en kinderboerderij Kienehoef dragen ieder op hun eigen manier bij aan Natuur- en Milieueducatie (NME). Zij betrekken diverse doelgroepen bij de natuur en creëren zo bewustwording wat mensen zelf kunnen aan biodiversiteit en duurzaamheid doen in hun eigen omgeving.
- Provincie Noord-Brabant, de waterschappen en gemeente verstrekken subsidies voor klimaatbestendige maatregelen. Wij informeren onze inwoners hierover.
- We zijn aangesloten bij de campagne 'Steenbreek' waarmee we acties organiseren om inwoners te stimuleren hun leefomgeving te vergroenen.

Wat gaan we extra doen?

5.6.1. Inwoners stimuleren om hun tuin biodivers te vergroenen

Het is belangrijk dat ook particuliere grond groener wordt en blijft. We zetten in op meer bewustzijn en kennis bij onze inwoners. Zodat zij het belang biodiversiteit en vergroening van particuliere grond kennen. Dat doen we door zelf het goede voorbeeld te geven en vooral door nog meer voorlichting door alle betrokken partijen.

Privétuinen maken een groot deel uit van het (potentiële) groen in de gemeente, zowel binnen als buiten de bebouwde kom. Tuinen zijn daarom erg belangrijk voor de biodiversiteit. De gemeente onderzoekt andere manieren om inwoners te stimuleren en faciliteren hun tuinen groen en diervriendelijk in te richten.

5.6.2. In gesprek blijven met inwoners

Uit de resultaten van de digitale vragenlijst die inwoners in december 2021 konden invullen, blijkt dat inwoners het belangrijk vinden dat de gemeente het gesprek met hen blijft aangaan. Bij het uitdragen van het belang van biodiversiteitsherstel wil de gemeente naast de samenwerking aan te gaan met professionele organisaties ook de samenwerking aangaan met haar inwoners. Dit doen we door in gesprek te blijven met natuur- en vrijwilligersorganisaties en hen te faciliteren waar nodig. En door in gesprek te blijven met enthousiaste inwoners en het te faciliteren bij de ideeën die ze hebben om hun wijk biodiverser te maken.

5.6.3. Biodiversiteit bevorderen op bedrijventerreinen

De gemeente werkt samen met Platform Ondernemend Meierijstad aan het project 'Natuurlijke Bedrijventerreinen', gericht op een toekomstbestendige inrichting van bedrijventerreinen. Bevordering van biodiversiteit is hierin één van de thema's. Dit project bevindt zich nog in de voorbereidingsfase. De invulling is nog niet zeker en hangt bijvoorbeeld af van subsidies. Het gaat zowel om openbaar gebied, als om private terreinen van de ondernemers op de bedrijventerreinen.

5.6.4. Private initiatieven tot natuurontwikkeling ondersteunen

Niet alleen partijen als de gemeente, Brabants Landschap of Staatsbosbeheer doen aan natuurontwikkeling. Ook bedrijven en particulieren willen hiermee aan de slag, denk aan voedselbossen of CO₂-compensatiebos. De woningcorporaties willen ook aan de slag met het vergroenen van hun gronden rondom de woningen. De gemeente faciliteert deze initiatieven waar mogelijk, bijvoorbeeld met het opzetten van een gemeentebreed gebiedsfonds.

6. MONITORING

Vergroting van de biodiversiteit is een kwestie van lange adem. Jaarlijkse fluctuaties van aantallen van soorten en aantal soorten maakt dat er moeilijk conclusies te trekken zijn van jaar op jaar. Daarbij is er ook niet één methode die op zichzelf een compleet beeld geeft van de vooruit- of achteruitgang van de biodiversiteit.

Om een zo objectief mogelijk meetresultaat te krijgen maken we gebruik van verschillende monitoringsmethoden.

6.1. MONITORING SPECIFIEKE SOORTEN

In de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) zijn alle betrouwbare natuurwaarnemingen in Nederland opgenomen, met locatiegegevens. Dit zijn gegevens die verzameld zijn door professionele organisaties die zich met natuuronderzoek bezig houden.

Op basis van de NDFF maken we een keer per 4 jaar een analyse van de beschikbare gegevens en vergelijken die (voor zover mogelijk) met de nulmeting. Zo houden we de stand van zaken voor biodiversiteit in Meierijstad bij. Op basis daarvan maken we eventueel nieuwe keuzes in het beleid of verschuiven we onze focus om het biodiversiteitsherstel te versnellen. In een nog op te stellen advies voor monitoring van de biodiversiteit werken we dit verder uit. Ook de eventuele toegevoegde waarde van zogenaamde gidssoorten nemen we in het advies mee.

Het monitoren van de bermen en ecologisch beheerde terreinen werken we verder uit in het bermbeheerplan en groenbeheerplan, zodat we het beheer in detail kunnen bijstellen als dat nodig is.

6.2. MONITORING VAN LEEFGEBIEDEN

Binnen Meierijstad onderscheiden we verschillende leefgebieden die ieder geschikt zijn voor een specifieke groep planten, schimmels en dieren. Bepaalde soorten zijn indicatief voor de kwaliteit van een leefgebied (gegevens natuurbeheerplan Provincie Noord-Brabant). Monitoring van indicatieve soorten biedt inzicht in de ontwikkeling van de kwaliteit van een leefgebied (zie tabel bijlage 2).

6.3. MONITORING PER SPEERPUNT

Daarnaast vraagt ieder speerpunt om een andere meetmethode. In het uitvoeringsprogramma bepalen we per speerpunt hoe we dat doen.

BIJLAGE 1 - DETAILOMSCHRIJVING GEBIEDSTYPEN

Stedelijk gebied

Het stedelijk gebied bestaat uit de woongebieden van gemeente Meierijstad. Dat zijn dus de dorpen, woonwijken en centrumgebieden.

In het stedelijk gebied is het aandeel bebouwing hoog en beheert de gemeente grotendeels het aanwezige groen. Voorbeelden van groen in het stedelijk gebied zijn groenstroken, parken, bomenlanen, watergangen en -partijen en oevers. Bij het begrip biodiversiteit denken mensen vaak aan groen, maar in het stedelijk gebied vormen gebouwen juist ook een belangrijke verblijfplaats voor veel diersoorten. Zo maken verschillende vleermuissoorten jaarrond gebruik van gebouwen als verblijfplaats en broeden gierzwaluwen in allerlei bouwwerken.

Niet in het beheer bij de gemeente, maar wel belangrijk voor de biodiversiteit zijn particuliere tuinen. Alle tuinen bij elkaar vormen een groot oppervlak binnen de gemeente en spelen een belangrijke rol voor biodiversiteit. De laatste jaren verstenen echter steeds meer tuinen. Dit heeft een negatief effect op vele diersoorten, zoals insecten en vogels. Een groene en biodiverse inrichting geeft meer ruimte voor planten en dieren én het geeft een positieve impuls aan de gezondheid en leefomgeving van de mens. Ook draagt het bij aan het tegengaan van hittestress.

Bedrijventerrein

Gemeente Meierijstad heeft een aantal bedrijventerreinen, met licht en zware bedrijvigheid. De bedrijventerreinen in Meierijstad vertegenwoordigen een grote economische waarde en staan garant voor veel banen. Elke dag gaan veel mensen hier naar hun werk. Een groene werkomgeving heeft positieve effecten op mensen, echter zijn veel van de bedrijventerreinen in Meierijstad verhard met weinig groen en water.

Natuurgebied

De bos- en natuurterreinen in Meierijstad hebben verschillende eigenaren. Eigenaren zijn onder andere Staatsbosbeheer en Brabants Landschap, de Margraff Stichting en de gemeente Meierijstad. Deze natuurgebieden en bossen herbergen waardevolle natuur, zoals vennen en poelen, heide, natuurvriendelijke oevers, leembossen en houtwallen. Hierdoor zijn hier veel zeldzame en minder algemene plantsoorten te vinden zoals moerashertshooi en bosanemoon. Ook leven hier verschillende diersoorten zoals de levendbarende hagedis, houtsnip, wespendif en geelgors.

Binnen de grenzen van gemeente Meierijstad zijn geen Europees beschermde natuurgebieden (Natura 2000) aanwezig. De natuurgebieden die aanwezig zijn vallen onder het Natuur Netwerk Brabant. Deze gebieden zijn vanuit de provincie vastgesteld en hebben een beschermde status.

Landelijk gebied

Het landelijk gebied in Meierijstad beslaat een groot oppervlak en is zeer divers. Het merendeel heeft een agrarische bestemming. In het buitengebied vinden we veel landschapselementen, zoals kleine (soms hele oude) bosjes en houtwallen, poelen, sloten, bomenrijen/laanbomen en solitaire bomen, akkerranden, slootkanten en bermen. Deze zijn van belang voor de biodiversiteit in het landelijke gebied. De open gebieden vormen een belangrijk leefgebied voor o.a. weidevogels.

De ruimteclaims in het buitengebied worden steeds groter. Bebouwing in het buitengebied kan leiden tot biodiversiteitsverlies. Bij ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied worden mitigerende of compenserende maatregelen, wanneer nodig, verplicht meegenomen in de planvorming.

BIJLAGE 2 - MONITORING PER GEBIEDSTYPE

Gebiedstype	Gebiedstypologie	Leefgebied	(Agrarische) Natuur- of Landschapstypen	Trend aantal indicatieve soorten per ha van
Natuur- gebieden	Bos	Leembos	N14.01 Rivier- en beekbegeleidend bos N14.03 Haagbeuken- en essenbos N16.02 Vochtig bos met productie N17.06 Vochtig en hellinghakhout	Amfibieën & Reptielen Broedvogels Insecten Libellen Vaatplanten Vlinders Zoogdieren
		Heide- ontginningsbos	N15 Droge bossen N16 Bossen met productiefunctie	Amfibieën & Reptielen Broedvogels Insecten Libellen Vaatplanten Vlinders Zoogdieren
		Heide	N07 Droge heide N06 Voedselarme venen en vocht- tige heiden	Amfibieën & Reptielen Broedvogels Insecten Libellen Vaatplanten Vlinders Zoogdieren
		Kruidenrijk grasland	Leefgebied open grasland N10 Vochtige schraalgraslanden N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland	Amfibieën & Reptielen Broedvogels Insecten Libellen Vaatplanten Vlinders Zoogdieren
		Ruigten en zomen	A13.02 Struweel en ruigte N12.06 Ruigteveld	Amfibieën & Reptielen Broedvogels Insecten Libellen Vaatplanten Vlinders Zoogdieren

Gebiedstype	Gebiedstypologie	Leefgebied	(Agrarische) Natuur- of Landschapstypen	Trend aantal indicatieve soorten per ha van
		Vennen	NO6.01 Veenmosrietland en moerasheide NO6.02 TrilveenNO6.05 Zwakgebuffert ven	Amfibieën & Reptielen Broedvogels Insecten Libellen Vaatplanten Vlinders Zoogdieren
		Kleine wateren (poelen)	NO4.02 Zoete plas LO1.01 Poel en klein historisch water	Amfibieën & Reptielen Libellen Vaatplanten Vlinders
		Moerassen	NO5.02 Gemaaid rietland NO5.04 Dynamisch Moeras NO6.01 Veenmos rietland en moeras heide	Amfibieën & Reptielen Broedvogels Insecten Libellen Vaatplanten
		Beken en sloten	NO2.01 Rivier NO3.01 Beek en bron	Amfibieën & Reptielen Broedvogels Libellen Vaatplanten Vissen
Buitengebied	Landelijk gebied agrarisch	Akkervogels	Leefgebied open akkerland N12.05 Kruiden- en faunarijke akker	Broedvogels
	Landelijk gebied, verweving van functies	Beekdal	Leefgebied natte dooradering A13.01 Bomenrij en singel A13.02 Struweel en ruigte LO1.02 Houtwal en houtsingel LO1.03 Elzensingel LO1.08 Knotboom LO1.16 Bossingel N10 Vochtige schraalgraslanden N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland LO1.01 Poel en klein historisch water NO5.02 Gemaaid rietland NO5.04 Dynamisch Moeras	Amfibieën & Reptielen Broedvogels Libellen Vlinders Zoogdieren

Gebiedstype	Gebiedstypologie	Leefgebied	(Agrarische) Natuur- of Landschapstypen	Trend aantal indicatieve soorten per ha van
	Landelijk gebied, verweving van functies	Das	A13.01 Bomenrij en singel A13.02 Struweel en ruigte LO1.02 Houtwal en houtsingel LO1.03 Elzensingel LO1.16 Bossingel N12.02 Kruiden- en faunairijk grasland	Amfibieën & Reptielen Broedvogels Zoogdieren
	Landelijk gebied, verweving van functies	Struweelvogels	A13.01 Bomenrij en singel A13.02 Struweel en ruigte LO1.02 Houtwal en houtsingel LO1.03 Elzensingel N12.02 Kruiden- en faunairijk grasland	Broedvogels Zoogdieren
	Landelijk gebied agrarisch	Weidevogels	Leefgebied open grasland N13.01 Vochtig weidevogel- grasland N12.02 Kruiden- en faunairijk grasland	Broedvogels
Stedelijk gebied	Centrumdorps gebied	Tuinen en erven	Tuin Erf	Broedvogels Zoogdieren
		Openbare ruimte	Bermen Wegen Plantsoenen Parken Stedelijk water	Broedvogels Zoogdieren
	Centrumstedelijk gebied	Tuinen	Tuin	Broedvogels Zoogdieren
		Openbare ruimte	Bermen Wegen Plantsoenen Parken Stedelijk water	Broedvogels Zoogdieren
	Verstedelijkt (woon)gebied	Tuinen en erven	Tuin Erf	Broedvogels Zoogdieren
		Openbare ruimte	Bermen Wegen Plantsoenen Parken Stedelijk water	Broedvogels Zoogdieren
Bedrijven- terreinen	Lichte bedrijvigheid	Bedrijfslocaties	Erf	Broedvogels Zoogdieren

Gebiedstype	Gebiedstypologie	Leefgebied	(Agrarische) Natuur- of Landschapstypen	Trend aantal indicatieve soorten per ha van
		Openbare ruimte	Bermen Wegen Plantsoenen Parken Stedelijk water	Broedvogels Zoogdieren
	Zware bedrijvigheid	Bedrijfslocaties	Erf	Broedvogels Zoogdieren
		Openbare ruimte	Bermen Wegen Plantsoenen Parken Stedelijk water	Broedvogels Zoogdieren

BIJLAGE 3 - TOELICHTING WET NATUURBESCHERMING

In Nederland is de bescherming van natuurwaarden sinds 1 januari 2017 geregeld in de Wet natuurbescherming. Deze wet regelt de bescherming van soorten, gebieden en houtopstanden en vervangt daarmee de Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en Boswet. Daarnaast geldt per provincie beleid voor de bescherming van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) (voorheen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) genoemd).

Soortbescherming

Op het gebied van soortbescherming is het uitgangspunt van de Wet natuurbescherming dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde dieren of planten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan; het 'nee, tenzij-principe'. De Wet natuurbescherming kent een apart beschermingsregime voor soorten van de Vogelrichtlijn, een apart beschermingsregime voor soorten van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn en een apart beschermingsregime voor andere soorten, die vanuit nationaal oogpunt beschermd worden. Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden. De Wet natuurbescherming kent de volgende drie categorieën beschermde soorten:

1. Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels beschermd volgens het beschermingsregime van de Europese Vogelrichtlijn;
2. Soorten, niet vogels zijnde, van de Europese Habitatrichtlijn bijlage IV onderdeel a, het Verdrag van Bern bijlage II en het Verdrag van Bonn bijlage I, voor zover hun natuurlijke verspreidingsgebied zich in Nederland bevindt;
3. 'Andere soorten', waaronder soorten die vanuit nationaal oogpunt bescherming behoeven.

De drie beschermingsregimes kennen elk hun eigen verbodsbepalingen. De verbodsbepalingen voor vogels en overige Europese soorten zijn letterlijk overgenomen uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. Voor de andere, 'nationaal' beschermde soorten gelden verbodsbepalingen die geïnspireerd zijn op de Habitatrichtlijn, maar in sommige opzichten minder streng zijn.

Overzicht verbodsbepalingen

Artikel 3.1 Beschermingsregime vogelrichtlijn soorten

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.

Artikel 3.5 Beschermingsregime habitatrichtlijn soorten

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van de dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.

5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn of bijdrage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen of af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Artikel 3.10 Beschermingsregime andere soorten

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - a. In het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten genoemd in de bijlage, onderdeel A bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b. De vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen;
 - c. Vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.
2. Artikel 3.8, met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel b, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:
 - a. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
 - b. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
 - c. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
 - d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
 - e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
 - f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen;
 - g. waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
 - h. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of in het algemeen belang.
3. De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis

Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen via een ontheffing of vrijstelling moet aan drie criteria zijn voldaan:

- Er mag alleen van de verbodsbepalingen worden afgeweken als er geen andere bevredigende oplossing voor de handeling mogelijk is;
- Er moet sprake zijn van een in de wet genoemd belang. De wet geeft voor de verschillende beschermingsregimes aan wat die belangen zijn, zoals ruimtelijke ontwikkeling, volksgezondheid of openbare veiligheid;
- Er mag geen afbreuk worden gedaan aan de staat van instandhouding van de soort.
- Als aan deze drie vereisten voldaan is, kan een ontheffing worden verleend. Voor een aantal handelingen is bovendien vrijstelling mogelijk, bijvoorbeeld in de vorm van een provinciale verordening of een gedragscode.

De verbodsbepalingen uit bovenstaande artikelen gelden overal in Nederland, ongeacht het type of de omvang van de werkzaamheden of activiteiten die uitgevoerd worden. De bepalingen uit de Wnb kunnen daarom van invloed zijn op ruimtelijke ingrepen, zoals het aanleggen van infrastructuur, het slopen en realiseren van bebouwing, het uitbreiden van industriegebieden en het kappen van bomen. Ook bij het opstellen of herzien van bestemmingsplannen zijn de bepalingen uit de Wnb van belang. In het kader van het zorgvuldigheidsbeginsel en het voorzorgsbeginsel (Algemene Wet Bestuursrecht) dient bij het opstellen en herzien van bestemmingsplannen en bij (ruimtelijke) activiteiten een toetsing aan de Wnb plaats te vinden.

Deze toetsing moet de volgende onderdelen bevatten:

- Een inventarisatie van het voorkomen van wettelijk beschermde dier- en plantensoorten in het plangebied en binnen de invloedssfeer van de activiteit;
- Een inventarisatie en beoordeling van (significant) nadelige effecten als gevolg van de activiteit, op beschermde soorten die binnen het plangebied en/of binnen de invloedssfeer van de activiteit aanwezig zijn;
- Indien nodig een opname van maatregelen die de negatieve effecten op de beschermde soorten en hun leefgebieden mitigeren en/of compenseren.

Een ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen wordt voor soorten uit de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn alleen verleend wanneer voldaan wordt aan elk van de volgende voorwaarden:

- Er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- De ingreep is nodig:
 - In het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid; of
 - In het belang van een dwingende reden van groot openbaar belang; of
 - In het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.
- Voor vogels kan echter geen beroep gedaan worden op belang b "dwingende reden van groot openbaar belang".

Wanneer overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen kan worden door het treffen van mitigerende maatregelen, is het aanvragen van een ontheffing niet nodig. Wel kan in dergelijke gevallen toch ontheffing aangevraagd worden om de te treffen maatregelen goed te laten keuren. Indien het bevoegd gezag goedkeurt, wordt door hen een "positieve afwijzing" afgegeven. Bij de aanvraag van een ontheffing in het kader van de Wnb zijn een activiteitenplan en, in sommige gevallen, een compensatieplan noodzakelijk. Hierin staan de bevindingen uit de Flora en faunatoets vermeld en worden maatregelen beschreven die uitgevoerd zullen worden om ervoor te zorgen dat de nadelige effecten op beschermde plant- en diersoorten in en binnen de invloedssfeer van de activiteit zoveel mogelijk te voorkomen, dan wel te beperken.

Zorgplicht

Voor alle in het wild levende planten en dieren, ook niet beschermde soorten, kent de Wet natuurbescherming een zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.

Dit betekent dat voorafgaand aan handelingen inzichtelijk moet zijn welke natuurwaarden aanwezig zijn, de kwetsbaarheid hiervan en de mogelijke gevolgen die de handeling hiervoor kan hebben. Bij de uitvoering van de handelingen dienen negatieve gevolgen zoveel mogelijk te worden voorkomen, dan wel beperkt of ongedaan te worden gemaakt. De zorgplicht is altijd van toepassing, ongeacht vrijstelling of ontheffing.

Natura 2000 (bron: Rijksoverheid)

In 2017 is de Wet natuurbescherming in werking getreden. De wet biedt een beschermingskader voor de flora en fauna binnen de aangewezen beschermde gebieden, de zogenaamde Natura 2000-gebieden en bijzondere nationale gebieden. De wet bepaalt dat projecten en andere handelingen die de kwaliteit van de habitats kunnen verslechteren of die een verstoringseffect kunnen hebben op de soorten, niet mogen plaatsvinden zonder vergunning. Ook plannen moeten getoetst worden op hun gevolgen voor de Natura 2000-gebieden. Dit gebeurt met de habitattoets.

De habitattoets bestaat uit drie onderdelen:

- oriëntatiefase (en vooroverleg);
- verslechterings- en verstoringstoets;
- passende beoordeling.

De oriëntatiefase maakt geen deel uit van de in de wet geregelde procedures. In de praktijk is deze stap nodig. Gezamenlijk met het bevoegd gezag wordt bepaald of goedkeuring van het plan nodig is en welke verdere procedure doorlopen moet worden. Afhankelijk van de kans en omvang van de effecten op een Natura 2000-gebied bestaat de vervolgpcedure uit het uitvoeren van een verslechterings- en verstoringstoets, een passende beoordeling of geen enkele toetsing. Indien er geen kans is op negatieve effecten op een Natura 2000-gebied is geen goedkeuring voor de plannen of het project nodig.

Als uit de oriëntatiefase is gebleken dat er kans is op significant negatieve effecten voor het Natura 2000-gebied, dient een passende beoordeling te worden uitgevoerd. Indien uit de passende beoordeling blijkt dat er kans is op een significant negatief effect moet aan de volgende criteria worden voldaan:

- er zijn geen alternatieve oplossingen voor het project die minder of geen negatieve effecten hebben voor het Natura 2000-(deel)gebied;
- er is sprake van dwingende redenen van groot openbaar belang;
- er is voorzien in compenserende maatregelen.

Alléén als aan deze voorwaarden wordt voldaan, kan goedkeuring worden verleend.

Indien uit de oriëntatiefase is gebleken dat er een kans is op (niet-significante) negatieve effecten, dient een verslechterings- en verstoringstoets te worden uitgevoerd. Met dit onderzoek wordt bepaald:

- of deze kans reëel is en
- of de verslechtering of verstoring aanvaardbaar is.

Natuurnetwerk Nederland / Ecologische hoofdstructuur (bron: Rijksoverheid)

Natuurgebieden in Nederland zijn erg versnipperd. Het Natuurnetwerk Nederland (voorheen EHS) heeft als doel om natuurgebieden te vergroten en met elkaar te verbinden. Door verbindingen tussen natuurgebieden te maken, kunnen planten en dieren zich makkelijker verspreiden over meer gebieden. Hierdoor zijn deze gebieden beter bestand tegen negatieve milieu-invloeden. In grotere natuurgebieden kunnen bovendien meer soorten planten en dieren leven. Het doel van het afwegingskader Ecologische Hoofdstructuur is om de EHS als netwerk van natuurgebieden te beschermen tegen negatieve effecten van ruimtelijke ingrepen. Dat betekent niet dat ontwikkelingen zoals woningbouw en bedrijvigheid, verboden zijn. Door het doorlopen van het afwegingskader wordt vastgesteld of, en zo ja, onder welke voorwaarden een ontwikkeling in de Ecologische Hoofdstructuur kan worden toegelaten. De bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur vindt plaats door het nee-tenzij-regime uit de Nota Ruimte. Dit houdt in dat ruimtelijke ingrepen in de EHS met een negatief effect op de EHS in principe niet zijn toegestaan. Onder voorwaarden kan hiervan worden

afgeweken. De beleidsmatige basis voor het afwegingskader voor de Ecologische Hoofdstructuur is de Nota Ruimte. Daarnaast hebben Rijk en provincies een beleidskader Spelregels EHS opgesteld. Het beleidskader geeft een uitwerking, verduidelijking en aanscherping van de verschillende onderdelen van het afwegingskader. De provincies laten de inhoud van de Spelregels EHS doorwerken in het provinciaal ruimtelijk beleid.

De bescherming van de EHS gebeurt via de regelgeving van de ruimtelijke ordening. Het beschermingsregime is onder de Wro door het Rijk vastgelegd in de AMvB Ruimte en werkt via provinciale verordeningen.

Bescherming houtopstanden

Houtopstanden kunnen onder de Wnb vallen wanneer een houtopstand een oppervlakte beslaat van 10 are (0,1ha) of meer, of bestaat uit een rijbeplanting van meer dan twintig bomen, gerekend over het totaal aantal rijen.

Volgens artikel 4.2 vallen onderstaande houtopstanden buiten de bescherming houtopstanden:

- houtopstanden binnen door de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom houtopstanden;
- houtopstanden op erven of in tuinen en fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- naaldbomen bedoeld als kerstbomen en niet ouder dan twintig jaar en kweekgoed;
- uit populieren of wilgen bestaande wegbeplantingen, beplantingen langs waterwegen en eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- het dunnen van een houtopstand;
- uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa en die:
 - ten minste eens per tien jaar worden geoogst;
 - bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid
 - bestaande uit een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door
 - onbeplante stroken breder dan twee meter;
 - zijn aangelegd na 1 januari 2013.

Het verboden is een houtopstand geheel of gedeeltelijk te kappen zonder daar melding van te doen bij Gedeputeerde Staten. Dit geldt niet voor het periodiek vellen van griend- of hakhout. Binnen drie jaar moet het gevelde deel weer zijn herplant. Vrijstellingen gelden er wanneer het vellen gebeurt middels een goedgekeurde gedragscode of de werkzaamheden voortvloeien uit instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden of nodig zijn voor aanleg en het onderhoud van brandgangen op natuurterreinen.

BIJLAGE 4 - BIODIVERSITEITSMETING

idverde Advies, 23 juni 2021

BIJLAGE 5 - RESULTAAT ENQUÊTE BIODIVERSITEIT

Idverde Advies, 23 december 2021

